

Eerste Kamer der Staten-Generaal

Minister van Volkshuisvesting en Ruimtelijke Ordening
Mevrouw mr. drs. M.C.G. Keijzer
Postbus 20011
2500 EA Den Haag

Kazernestraat 52
2514 CV Den Haag
postbus 20017
2500 EA Den Haag

telefoon 070 312 92 00
fax 070 312 93 90

e-mail postbus@eerstekamer.nl
internet www.eerstekamer.nl

datum 22 april 2025

betreft Vragen n.a.v. de brief van de minister van VRO met de kabinetsreactie op het Rli advies 'Met recht balanceren: juridisering in de leefomgeving'

ons kenmerk 175463.02U

Geachte mevrouw Keijzer,

De vaste commissie voor Infrastructuur en Waterstaat / Volkshuisvesting en Ruimtelijke Ordening heeft met belangstelling kennisgenomen van uw brief van 21 februari 2025, waarin u de kabinetsreactie aanbiedt op het advies van de Raad voor de leefomgeving en infrastructuur (Rli) 'Met recht balanceren: juridisering in de leefomgeving'.¹ De leden van de fracties van de **BBB, GroenLinks-PvdA, CDA, ChristenUnie, PvdD en OPNL** wensen u naar aanleiding van deze brief een aantal vragen voor te leggen. De leden van de SP sluiten zich aan bij de vragen van de leden van GroenLinks-PvdA, ChristenUnie en PvdD. De leden van de ChristenUnie sluiten zich aan bij de vragen van de leden van de fractie van GroenLinks-PvdA.

1. Vragen en opmerkingen van de leden van de fractie van de BBB

De leden van de fractie van de **BBB** zijn verheugd dat u samen met uw medebewindspersonen gaat kijken waar beleid of regelgeving knelt, de regeldruk verminderd kan worden, of waar juist meer landelijke regie en harmonisatie nodig is. Het programma STOER² is hier een goed voorbeeld van. Dit draagt ook bij aan het behalen van de opgaven, doelen en ambities uit het regeerprogramma. Daarnaast past deze optimalisatie in de oproep uit het rapport 'Staat van de Uitvoering 2024' om de complexiteit van regelgeving te doorbreken. De leden van de fractie van de BBB waarderen het dat u hierbij de dialoog zoekt met medeoverheden, burgers, (maatschappelijke) organisaties, het bedrijfsleven en uiteraard met deze Kamer. In dat kader hebben de leden van de BBB-fractie de volgende vragen aan u.

1. Enige tijd geleden stelden de leden van de BBB-fractie vragen over het Besluit bouwwerken leefomgeving (Bbl) in relatie tot de MilieuPrestatie Gebouwen (MPG).³ De regelgeving rond de MPG is uniek voor Nederland. Er ligt een voorstel om 19 normen in te voeren die pas in 2039

¹ Kamerstukken I 2024/25, 33 118, GI.

² Het programma STOER: Schrappen Tegenstrijdige en Overbodige Eisen en Regelgeving.

³ Kamerstukken I 2024/25, 28 325, E.

datum 22 april 2025

ons kenmerk 175463.02U

blad 2

verplicht worden in Europa. Hoe voorkomt u dat een dergelijke stapeling van onverplichte componenten leidt tot een stapeling van regels in onderlinge afhankelijkheid, waardoor het *level playing field* van de betrokken ondernemingen wordt geschaad en verdere juridisering van de bouwregelgeving het gevolg is?

In uw brief vermeldt u dat de commissie STOER is opgericht met als doel het verminderen van regeldruk en het versnellen van de woningbouw. Regeldruk wordt echter op vele terreinen als een last ervaren. Heeft u overwogen de commissie STOER breder in te zetten? De leden van de fractie van de BBB ontvangen hier graag een toelichting op.

2. Het doel van de Omgevingswet is om de toegankelijkheid van regels voor burgers en bedrijven te vergroten. Bent u van mening dat het Digitaal Stelsel Omgevingswet (DSO) daadwerkelijk begrijpelijk, uitvoerbaar en doenbaar is voor burgers en bedrijven? Wat is uw inzet om dit te verbeteren?
3. U geeft in uw brief aan dat burgers om inzicht te krijgen in de juridische advisering binnen ministeries een beroep kunnen doen op de Wet open overheid (Woo). Burgers kunnen voor de meest uiteenlopende zaken een Woo-verzoek indienen, zoals over WhatsApp-verkeer of agenda's van bestuurders. Nederland is het enige land in Europa met zo'n brede definitie van opvraagbare informatie. Hoewel transparantie een goed uitgangspunt is, zorgt deze wet op alle overheidsniveaus voor hoge kosten en raakt zij ook aan andere wetten, zoals de Archiefwet. In de 'Staat van de Uitvoering' klagen diverse organisaties over de uitvoerbaarheid van de Woo. De regering heeft eerder besloten de evaluatie van de Woo naar voren te halen. Wat is er op korte termijn nog meer mogelijk om de uitvoerbaarheid van deze wet te verbeteren? Bent u het met de leden van de BBB-fractie eens dat met deze wet wel eens het tegenovergestelde bereikt kan worden van wat beoogd wordt, namelijk dat bestuurders uit angst gaan werken met briefjes, summiere verslagen en uitsluitend telefonisch of mondeling communiceren om de wet te omzeilen?
4. Aanbeveling 1 uit het Rli-rapport suggereert dat het antwoord op de juridisering van de leefomgeving ligt in het versterken van juridische afdelingen binnen ministeries. De leden van de fractie van de BBB vragen u of het niet juist goed zou zijn om ministeries te versterken met meer mensen uit de (niet-juridische) praktijk. Zij ontvangen hier graag een toelichting op.
5. Welke knelpunten ziet de regering in de regelgeving rondom de zogenoemde plattelandstoets en hoe wil zij deze aanpakken? Welke concrete maatregelen neemt de regering om te zorgen voor een uitvoerbaar en haalbaar juridisch kader voor deze toets?

2. Vragen en opmerkingen van de leden van de fractie van GroenLinks-PvdA

Volgens het Rli-rapport 'Met recht balanceren: juridisering in de leefomgeving' is er een disbalans in de trias politica ontstaan. Die wordt, zo lezen de leden van de fractie van **GroenLinks-PvdA**, gevoed door de perceptie dat de rechter te veel op de stoel van de politiek is gaan zitten. Volgens de onderzoekers dienen echter vooral de regering en het parlement reflectief te zijn: benadrukt wordt dat wetten en regels voor de leefomgeving kwalitatief beter moeten om toekomstige rechterlijke toetsing te voorkomen of beter te doorstaan. Nu wordt te vaak gekozen voor politieke geitenpaadjes of een te karige nationale invulling van Europese wetten en regelgeving.

1. Deelt u de constatering dat kwalitatief goede wetgeving leidt tot minder juridisering? Bent u het eens met de constatering van de Rli dat de trias politica uit balans raakt doordat de kwaliteit van

datum 22 april 2025

ons kenmerk 175463.02U

blad 3

- wet- en regelgeving beter kan? Zo nee, waarom niet? Zo ja, welke concrete maatregelen worden er genomen om de kwaliteit van wet- en regelgeving te verbeteren?
2. Kunt u uw visie geven op de rol die de regering en het parlement kunnen spelen in het verbeteren van de kwaliteit van wet- en regelgeving? Hoe komt het volgens u dat de kwaliteit soms tekortschiet? En wat is er nodig om dit te verbeteren?
 3. Hoe reflecteert u op recente voorbeelden waarbij adviezen van de Raad van State om te komen tot betere wet- en regelgeving niet zijn opgevolgd? Wat acht u de mogelijke consequenties hiervan voor toekomstige juridisering?
 4. Bent u het eens met de stelling dat als de overheid en de staat zich niet houden aan de eigen wet- en regelgeving, dit leidt tot meer juridisering? Deelt u de mening dat het voornemen om belangenorganisaties de gang naar de rechter te beperken, niet leidt tot betere kwaliteit van wet- en regelgeving of de naleving hiervan? Met andere woorden: deelt u de opvatting dat dit het paard achter de wagen spannen is? Zo nee, waarom niet?
 5. Is de regering het met de stelling van de leden van de fractie van GroenLinks-PvdA eens dat wanneer de overheid en de staat zich niet houden aan de eigen wet- en (internationale) regelgeving, of niet overgaan tot het nemen van door burgers of maatschappelijke organisaties noodzakelijk geachte besluiten, dit leidt tot meer juridisering en tevens tot kwetsbaarheid van de rechter doordat deze het verwijt krijgt op de stoel van het bestuur te gaan zitten? Indien deze vraag bevestigend wordt beantwoord, wat gaat de regering doen om deze ontwikkeling te keren en ervoor te zorgen dat beleid in lijn is met bestaande wet- en (internationale) regelgeving? Welke waarborgen zal de regering inbouwen om dit te bewerkstelligen?
 6. Is de regering het eens met de stelling van de leden van de GroenLinks-PvdA-fractie dat wanneer de overheid en de staat zich niet houden aan de eigen wet- en regelgeving en worden teruggefloten door de rechter, het op de weg van de staat en de overheid ligt om zich niet (negatief) uit te laten over het oordeel van de rechter? Verwezen wordt naar een quote van Marc Fierstra van de Nederlandse Vereniging voor Rechtspraak (NVvR) die uiterst kritisch was op de handelswijze van de bewindslieden Faber en Van Weel naar aanleiding van de uitspraak rondom het inreisverbod van een omstreden prediker: *"Door dit soort uitspraken denken mensen dat het door deze rechter komt dat deze haatpredikers Nederland in mochten. De ministers zijn zo medeschuldig aan het creëren van een klimaat waarbij deze rechter als schuldige wordt gezien"*, zegt hij tegen Trouw.⁴ Hoe reflecteert de regering op deze reacties van beide bewindspersonen?
 7. De regering is voornemens te onderzoeken of bepaalde geschillen op het gebied van de leefomgeving kunnen worden afgehandeld door één rechterlijke instantie zonder mogelijkheid tot hoger beroep, om zo de efficiëntie te verhogen en procedures te versnellen. Onderschrijft de regering de stelling van de leden van de fractie van GroenLinks-PvdA dat goede en toegankelijke rechtsbijstand eens te meer van belang wordt als mogelijkheden tot hoger beroep worden beperkt? Hoe verhoudt zich dat tot de inmiddels problematische tekorten in de sociale advocatuur? Volgens de Nederlandse Orde van Advocaten (NOvA) is er sprake van een forse vergrijzing en een dalend aantal jonge advocaten. De komende tien jaar zal ook nog eens ruim dertig procent van het aantal sociaal advocaten met pensioen gaan. Als er geen jonge aanwas komt, zullen de tekorten in de sociale advocatuur zeer problematisch worden.

⁴ Trouw, Van Heerde, J., 25 februari 2025, *'Rechtters: Ministers wentelen eigen falen rond inreisverbod predikers op ons af'*, zie <https://advance.lexis.com/api/document?collection=news&id=urn:contentItem:6F6F-M693-RRPX-40R4-0000-00&context=1519360>.

datum 22 april 2025

ons kenmerk 175463.02U

blad 4

Kunt u toezeggen dat dit element van (het tekort aan) rechtsbescherming wordt meegenomen in het onderzoek dat hierop zal worden uitgevoerd?

De Rli signaleert dat de oplossing voornamelijk ligt in het toevoegen van juridische kennis aan de voorkant van het wetgevingsproces, zoals het versterken van de juridische taken op de departementen en bij de Raad van State. In uw brief wordt echter duidelijk dat deze regering oplossingen zoekt in reeds bestaande juridische toetsingsmomenten en het terugdringen van overlappende en tegenstrijdige regels.

8. Worden aanbevelingen overwogen die erop gericht zijn om 'aan de voorkant' in te zetten op verbeterde wetgevingskwaliteit? Zo ja, aan welke maatregelen wordt dan gedacht? Zo nee, waarom niet?
9. Wat is uw perspectief op de gedachte dat het nuttig kan zijn om 'aan de voorkant' ook expertise te betrekken vanuit de gedragswetenschappelijke hoek over de effecten van nieuwe wet- en regelgeving, zodat in beeld is hoe individuele personen of groepen mensen de beleidsverandering ontvangen of percipiëren?
10. Kunt u ingaan op de experts die tijdens de technische briefing in de Tweede Kamer over regeldruk in de ruimtelijke ordening en woningbouw stelden dat regeldruk in deze domeinen onvermijdelijk is?⁵ Bent u het met de leden van de PvdA-GroenLinks-fractie eens dat het effectiever is om bij tegenstrijdige belangen vroegtijdig af te stemmen en duidelijkheid te bieden door heldere keuzes te maken? Hoe verhouden deze stellingen zich tot het programma STOER, dat gericht is op deregulering?

De Rli constateert dat de implementatie van Europese wet- en regelgeving dikwijls tekortschiet. De Rli beveelt daarom aan om bij nationale wetgeving te kiezen voor een ruime invulling van internationale richtlijnen. Dit lijkt tegengesteld aan het voornemen van de regering om geen nationale koppen meer te zetten op EU-beleid of deze te schrappen.

11. Hoe kijkt u aan tegen de aanbeveling om EU-richtlijnen ruim te interpreteren? Deelt u de mening van de leden van de fractie GroenLinks-PvdA dat wanneer er gekozen wordt voor een beperkte invulling, dit mogelijke rechtszaken uitlokt? Zo nee, waarom niet?
12. In uw brief wordt gesteld dat bij de implementatie van Europese richtlijnen in Nederlandse wetten over het algemeen gekozen wordt voor de manier die de minste lasten oplegt aan de door de regeling geraakte burgers en bedrijven (een 'lastenluwe implementatie'). Kunt u voorbeelden geven waarbij deze aanpak heeft geleid tot een beperkte invulling van het EU-beleid, en dit vervolgens heeft geresulteerd in meer juridisering?
13. Naast mensen die initiatieven ontplooiën, staan mensen die geraakt worden door de initiatieven van anderen. Is de regering zich ervan bewust dat mensen die twijfelen of hun (mensen)rechten door de overheid goed worden nagestreefd dan wel nageleefd, eerder geneigd zijn om een rechtszaak aan te spannen om helderheid over hun positie te krijgen? En dat dit in sterkere mate geldt wanneer de overheid zelf als initiatiefnemer wordt ervaren, bijvoorbeeld bij grote ruimtelijke veranderingen zoals woningbouw of de landbouwtransitie? Welke rol ziet de regering

⁵ Tweede Kamer, Technische briefing 'Wetenschappers over regeldruk bij woningbouw en in de ruimtelijke ordening', 12 maart 2025, zie <https://debatdirect.tweedekamer.nl/2025-03-12/huisvesting/klompezaal/wetenschappers-over-regeldruk-bij-woningbouw-en-in-de-ruimtelijke-ordening-14-00/onderwerp>.

datum 22 april 2025

ons kenmerk 175463.02U

blad 5

voor zichzelf om de (mensen)rechten van burgers in dergelijke situaties beter na te streven en na te leven, zodat mensen minder naar de rechter *willen* stappen? Met andere woorden: hoe gaat de regering burgers serieuzer nemen als belanghebbende?

14. In uw brief wordt gesteld dat een "*robuuste implementatie van een soms wat onduidelijke richtlijn via duidelijke nationale regels kan bijdragen aan meer zekerheid voor de uitvoering*".⁶ Hoe verhoudt deze uitspraak zich tot de stelling dat de hieraan gerelateerde aanbeveling van de Rli "*een aanname*" is?

Er zijn legitieme vragen over de uitvoerbaarheid van het versterken van de juridische menskracht, aangezien er bij de gemeenten en provincies een schrijnend tekort is aan juristen die zich met vergunningverlening, toezicht en handhaving (VTH) en de Omgevingswet bezighouden.

15. Hoe verhoudt het tekort aan arbeidskrachten zich tot de uitvoeringsproblematiek? Welke concrete acties worden ondernomen om het capaciteitsgebrek aan te pakken?
16. Wat zijn de verwachtingen ten aanzien van de recent ingevoerde Omgevingswet en de onduidelijkheden en onzekerheden rondom de uitvoering daarvan in relatie tot de mogelijkheid van toenemende juridisering?
17. U stelt dat de juridisering van de leefomgeving een gevolg is van de tegenstrijdige claims op schaarse ruimte in Nederland die burgers direct raken in hun belang. Vervolgens stelt u dat in de Nota Ruimte richtinggevende keuzes zullen worden gemaakt voor de toekomstige ruimtelijke ordening van ons land, en dat daarmee meer sturing en duidelijkheid kan worden gegeven.
- Erkent u dat landbouw een groot aandeel van het Nederlandse landoppervlak in beslag neemt? Erkent u dat de juridisering van leefomgevingskwesties rondom stikstof en – in de nabije toekomst – waterkwaliteit, gerelateerd zijn aan het feit dat veel van de schaarse ruimte in Nederland wordt gebruikt voor landbouw? In hoeverre wordt in de Nota Ruimte duidelijkheid en richting gegeven over het grondgebruik van de landbouw?
 - Bent u van plan om meer ruimtelijke regie van gemeenten en provincies terug te nemen? Zo ja, hoe verhoudt dit zich tot het principe achter de Omgevingswet, waarin wordt ingezet op 'decentraal wat kan, centraal wat moet'? Welke instrumenten gaat de regering daarvoor inzetten? De Omgevingswet is immers niet ingericht op gedetailleerde Rijkssturing op lokaal niveau. Wat zou dit voor gevolgen kunnen hebben voor de mate van juridisering van de rechtspraak?

3. Vragen en opmerkingen van de leden van de fractie van het CDA

De leden van de fractie van het **CDA** hebben met belangstelling kennisgenomen van het Rli-advies 'Met recht balanceren: juridisering in de leefomgeving' en de kabinetsreactie hierop. Naar aanleiding van deze stukken hebben zij een aantal vragen aan de regering.

- De leden van de CDA-fractie herkennen allereerst de geluiden uit de uitvoeringspraktijk dat er sprake is van grote regeldruk in de leefomgeving. De Rli is in zijn advies niet ingegaan op de vraag of er kwantitatief gezien teveel regels zouden zijn.

⁶ Kamerstukken I 2024/25, 33 118, GI, p. 6.

datum 22 april 2025

ons kenmerk 175463.02U

blad 6

In hoeverre bent u van mening dat de hoeveelheid regels de uitvoering van het omgevingsrecht belemmert?

2. Daarnaast kijken de leden van de fractie van het CDA met belangstelling uit naar de uitkomsten van het programma STOER. Hierover is recent een eerste conceptrapport verschenen.⁷ Deze leden vragen u om zo spoedig mogelijk met voorstellen te komen met betrekking tot vereenvoudiging van wet- en regelgeving.

Welke wet- en regelgeving kan in 2025 vereenvoudigd en verbeterd worden, en welke regelgeving kan vereenvoudigd of ingetrokken worden om de woningbouw te versnellen? Samen met de fracties van de BBB en GroenLinks-PvdA hebben de leden van de CDA-fractie al gewezen op en gevraagd om intrekking van de Wet kwaliteitsborging voor het bouwen.

3. De Rli schrijft in zijn advies dat de doorwerking van het recht te eenzijdig bij de rechter is komen te liggen. De regering heeft hierop geantwoord dat begrijpelijke, uitvoerbare en doenbare wetgeving van belang is.

Kunt u aangeven in hoeverre u van mening bent dat de Aanwijzingen voor de regelgeving en het Beleidskompas voldoende toetsstenen bevatten voor dergelijke wetgeving? In hoeverre ziet u ruimte om in deze instrumenten een intensievere uitvoeringstoets op te nemen?

Europese en internationale regelgeving

4. De leden van de CDA-fractie constateren dat er in het omgevingsrecht veel spanning bestaat tussen internationale regelgeving en de landelijke implementatie daarvan. De regering schrijft dat zij geen koppen op Europese regelgeving wil zetten. In hoeverre deelt u de stelling dat juist het inzetten op minimumeisen bij de omzetting kan leiden tot vertraging in de uitvoering?
5. De leden van de fractie van het CDA vragen u bovendien welke rol het subsidiariteitsbeginsel kan spelen in het vereenvoudigen van het omgevingsrecht. In hoeverre ziet u kansen om ook het subsidiariteitsbeginsel te verstevigen in het Beleidskompas, met name bij de omzetting van Europese en internationale regelgeving? Waar leidt Europese regelgeving in haar doorwerking tot een complexe en onmogelijke uitvoeringspraktijk, en wat gaat u hieraan doen?
6. In het kader van het programma STOER bent u voornemens om regels te schrappen. In hoeverre loopt u hierbij tegen Europese en internationale regelgeving aan?
7. De leden van de CDA-fractie constateren dat u in de Nota Ruimte voor wat betreft de nationale belangen ruimtelijke afwegingen en keuzes wilt maken, en daarmee duidelijkheid en sturing wilt geven. Hoe reflecteert u op de afweging van nationale ruimtelijke belangen, zoals de noodzakelijke waterwinning voor de primaire levensbehoefte van mens en dier, in relatie tot de directe werking van Europese sectorale wetgeving op het gebied van natuurdoelen op dezelfde locatie?

Rechtsbescherming en Verdrag van Aarhus

8. Daarnaast schrijft de Rli over de rechtsbescherming van belanghebbenden in het omgevingsrecht en de relatie hiervan tot juridisering. In dit licht stellen de leden van de CDA-fractie graag een vraag over de inbreukprocedure van de Europese Commissie tegen Nederland inzake het

⁷ Adviesgroep STOER, *Conceptrapport fase 1; 'Sneller, meer, goedkoper'*, 2 april 2025, zie <https://www.volkshuisvestingnederland.nl/actueel/nieuws/2025/04/02/adviesgroep-stoer-publiceert-conceptadviesrapport>.

datum 22 april 2025

ons kenmerk 175463.02U

blad 7

niet volledig uitvoeren van het Verdrag van Aarhus.⁸ Hoe kijkt u naar deze inbreukprocedure in verhouding tot de plannen om de rechtsbescherming aan te passen in het omgevingsrecht? Op welke manier kunt u het belang van effectiviteit en snelheid van besluitvorming laten samengaan met het belang van rechtsbescherming?

9. In dat kader stellen de leden van de fractie van het CDA u ook de volgende vragen. In hoeverre vormen de verplichtingen uit dit Verdrag (rechtmatigheids)problemen voor uw plannen om het omgevingsrecht te vereenvoudigen? Indien hier mogelijke problemen zijn, hoe bent u voornemens daarop te handelen?
10. Er is in opdracht van het ministerie van Infrastructuur en Waterstaat door de Universiteit van Utrecht onderzoek uitgevoerd naar verbeteringen voor de implementatie van het Verdrag van Aarhus.⁹ De regering heeft eind vorig jaar de Tweede Kamer geïnformeerd over de aanbevelingen uit dit onderzoek en de te nemen vervolgacties.¹⁰ In hoeverre bent u voornemens om deze vervolgacties integraal te behandelen met uw plannen om het omgevingsrecht te vereenvoudigen?

VTH-stelsel

11. De Rli doet de aanbeveling om het stelsel van vergunningverlening, toezicht en handhaving (VTH) te versterken. Ook geeft de Raad aan prioriteit te geven aan de actualiseringsplicht van vergunningen. U erkent het belang van een versterkt VTH-stelsel. De leden van de fractie van het CDA constateren echter dat er nog steeds sprake is van een niet optimaal functionerend stelsel. Gemeenten en provincies missen in de uitvoering bijvoorbeeld duidelijkheid over langjarige extra financiering om omgevingsdiensten te versterken.¹¹ Kan de regering uiteenzetten hoe zij het VTH-stelsel de komende tijd wil versterken? Hoe gaat zij zorgen voor duidelijkheid voor medeoverheden over extra financiering?

Medeoverheden

12. Gemeenten, provincies en waterschappen hebben ook verantwoordelijkheden bij de uitvoering van wet- en regelgeving in het omgevingsrecht. De leden van de CDA-fractie vragen u of en hoe u de samenwerking ziet in het kader van het rapport van de Rli. Hoe voorkomt u dat medeoverheden door landelijke regelgeving overbodige regels opstellen binnen het omgevingsrecht? Welke ruimte ziet u voor de Rijksoverheid om meer 'kan-bepalingen' op te nemen in omgevingsrechtelijke kaders voor medeoverheden?

⁸ Expertisecentrum Europees Recht, 'Inbreukenpakket februari: Nederland aangesproken op Verdrag van Aarhus en toegang tot de rechter in milieuzaken', Ministerie van Buitenlandse Zaken, 14 februari 2024, zie <https://ecer.minbuza.nl/-/inbreukenpakket-februari-nederland-aangesproken-op-verdrag-van-aarhus-en-toegang-tot-de-rechter-in-milieuzaken>.

⁹ Buijze, A. en Backes, C., 2024, 'Naar een robuuste implementatie van het Verdrag van Aarhus', Universiteit Utrecht, een onderzoek in opdracht van het Ministerie van Infrastructuur en Waterstaat, zie <https://zoek.officielebekendmakingen.nl/blq-1177284.pdf>.

¹⁰ Kamerstukken II 2024/25, 28 663, nr. 83.

¹¹ Tweede Kamer, rondetafelgesprek Vergunningverlening, Toezicht en Handhaving (VTH), 30 januari 2025, Position paper Interprovinciaal Overleg (IPO) en Vereniging van Nederlandse Gemeenten (VNG), 'Versterking VTH-stelsel verbetert de leefomgeving', zie <https://www.tweedekamer.nl/downloads/document?id=2025D02588>.

datum 22 april 2025

ons kenmerk 175463.02U

blad 8

13. Voorts vragen de leden van de fractie van het CDA in hoeverre u er zicht op heeft of medeoverheden vanuit hun autonome bevoegdheid aanvullende regels opstellen binnen het omgevingsrecht? Wat is uw beeld hiervan en hoe reflecteert u hierop?
14. Deze leden constateren ook dat evenementen in gemeenten en/of provincies moeilijker tot geen doorgang meer kunnen vinden door regeldruk en daarmee samenhangende kosten. Organisatoren hebben te maken met onder andere regelgeving op het gebied van veiligheid, natuur en milieu. Kunt u aangeven welke overheden verantwoordelijk zijn voor welke regels die organisatoren belemmeren in het organiseren van hun evenementen? En welke ruimte ziet u om de regeldruk voor evenementenorganisaties te verlichten, in relatie tot het Rli-rapport?

4. Vragen en opmerkingen van de leden van de fractie van de ChristenUnie

De leden van de fractie van de **ChristenUnie** hebben met belangstelling kennisgenomen van uw brief met de kabinetsreactie op het Rli advies 'Met recht balanceren: juridisering in de leefomgeving'. Zij sluiten zich aan bij de vragen van de fractie van GroenLinks-PvdA en stellen daarnaast ook zelf enkele vragen.

In de brief verwijst u regelmatig naar het programma STOER. Kunt u concreet aangeven wat dit programma tot nu toe heeft opgeleverd? Indien het nog te vroeg is om concrete resultaten te benoemen: welke resultaten verwacht u dat STOER in 2025 zal opleveren? Wilt u daarbij verschillende voorbeelden geven?

5. Vragen en opmerkingen van de leden van de fractie van de PvdD

De leden van de fractie van de **PvdD** leggen u naar aanleiding van het Rli-advies en de kabinetsreactie daarop enkele vragen voor:

1. U stelt in uw brief: "*Compromisteksten van Europese of internationale herkomst kunnen dus tot onduidelijkheden bij de omzetting of uitvoering leiden en zo bijdragen aan juridisering. Dit blijft in het advies van de Rli wat onderbelicht (...)*"¹² Kunt u hiervan enkele voorbeelden geven?
2. Op pagina 3 en 4 van uw brief gaat u in op het advies van de Raad voor de leefomgeving en infrastructuur (Rli), waarin wordt gepleit voor het in beginsel openbaar maken – voor parlement en publiek – van de departementale advisering over de juridische kwaliteit van voorgenomen beleid en wetgeving.¹³ U bespreekt daarbij de huidige werkwijze. Acht u deze al voldoende in lijn met wat de Rli wenselijk acht? En zo niet, welke stappen worden gezet om tot verbetering te komen?
3. In aanbeveling 4 stelt de Rli: "*(...) Geef actief invulling aan de actualiseringsplicht van vergunningen en algemene regels.*"¹⁴ De leden van de fractie van de PvdD constateren dat u hierop niet bent ingegaan. Wat is uw oordeel over deze aanbeveling?

¹² Kamerstukken I 2024/25, 33 118, GI, p. 2.

¹³ Kamerstukken I 2024/25, 33 118, GI, p. 3-4.

¹⁴ Kamerstukken I 2024/25, 33 118, GI, p. 6.

datum 22 april 2025

ons kenmerk 175463.02U

blad 9

6. Vragen en opmerkingen van het lid van de fractie van OPNL

Het lid van de fractie van **OPNL** heeft met interesse kennisgenomen van de kabinetsreactie op het advies van de Raad voor de leefomgeving en infrastructuur (Rli), 'Met recht balanceren: juridisering in de leefomgeving'. Het fractielid wenst naar aanleiding van uw brief enkele vragen te stellen.

Het lid van de OPNL-fractie mist in de reactie op aanbeveling 1 de appreciatie van het kabinet ten aanzien van het nadrukkelijker letten op, en meer waarde toekennen aan, de geldende juridische randvoorwaarden. Het lid ziet in het bijzonder de toegevoegde waarde van een Chief Legal Officer, zoals onder andere genoemd in het rapport van de commissie-Hoekstra.¹⁵

1. Hoe kijkt de regering aan tegen het creëren van de positie van Chief Legal Officer binnen de departementen, voor zover deze functie daar nog niet aanwezig is, en tegen het openbaar maken van diens adviezen? Wilt u daarbij ook ingaan op het essay van Van den Berg et al., zoals ook aangehaald in het advies van de Rli?¹⁶

U geeft in uw reactie een negatief advies over de tweede aanbeveling van de Rli, omdat de Raad van State zelf gaat over de wijze waarop zijn toetsende taak wordt ingevuld. Het lid van de OPNL-fractie kan zich hierin vinden. Tegelijkertijd ziet het lid ook enkele mogelijkheden tot verrijking die het aanstellen van een Adviseur-Generaal zou kunnen bieden.

De eerste verrijking wordt door de Rli zelf benoemd: met de instelling van een dergelijk ambt kan ervaring worden opgedaan met constitutionele toetsing, zonder dat hiervoor een langdurig grondwetswijzigingstraject vereist is. Deze ervaring kan, zoals de Rli aangeeft, van belang zijn bij het debat over verdergaande stappen bij het schrappen van het toetsingsverbod en het Constitutioneel Hof.

2. Ziet u nog andere mogelijkheden om ervaring op te doen met constitutionele toetsing? Zo ja, welke? Zo nee, bent u bereid om deze mogelijkheden te verkennen en beide Kamers hierover te informeren?

Een tweede verrijking schuilt volgens het lid in het feit dat een Adviseur-Generaal zich niet hoeft te beperken tot klassieke grondrechten, maar juist ook het belang van sociale grondrechten kan verkennen en verdiepen. Op die manier kan opvolging worden gegeven aan de conclusie van de Staatscommissie Rechtsstaat, die stelde dat toetsing aan sociale grondrechten in de afgelopen jaren is verwaarloosd. Een Adviseur-Generaal zou binnen de Afdeling advisering van de Raad van State kunnen onderzoeken hoe deze toetsing – in samenhang met de algemene taak inzake grondrechten – versterkt kan worden. Een openbare conclusie of advies van de Adviseur-Generaal kan vervolgens door de Afdeling benut worden om hier verder op te reflecteren.

3. Hoe staat u hier tegenover? Het lid van de OPNL-fractie ontvangt hier graag een toelichting op.

¹⁵ Kamerstukken II 31201 nr. 32, bijlage 'Met recht verbonden: verslag van de interdepartementale Visitatie Juridische functie en Wetgeving' (visitatiecommissie Juridische functie en Wetgeving, maart 2007).

¹⁶ Berg, C. van den, Schröer, L., Wolff, C. de & Schulz, M., 2021, 'De Chief Legal Officer. Over het borgen van de juridische kwaliteit binnen het Rijk', Den Haag: NSOB.

datum 22 april 2025

ons kenmerk 175463.02U

blad 10

In uw brief geeft u aan dat in zowel het hoofdlijnenakkoord als het regeerprogramma op meerdere plaatsten het voornemen is opgenomen om geen nieuwe nationale koppen op Europese regelgeving te zetten en bestaande koppen waar mogelijk te schrappen. Tegelijkertijd merkt u op dat bij de omzetting van Europese richtlijnen het huidige beleid onder andere ingegeven is door het streven naar een *level playing field* van Nederlandse ondernemers ten opzichte van ondernemingen in andere lidstaten.¹⁷ Het lid van de OPNL-fractie kan zich in deze duale aanpak vinden.

4. Hoe verhouden deze twee uitgangspunten zich tot elkaar? Is het, conform het huidige beleid, aangewezen om per omzetting te beoordelen in hoeverre een sobere of juist een meer robuuste omzetting wenselijk is om een *level playing field* beter te kunnen garanderen?
5. In hoeverre – en voor welke beleidsterreinen – is de regering van mening dat een met buurlanden afgestemde omzetting wenselijk is om, waar van belang, eenduidigheid en een *level playing field* na te streven? Bent u bereid om te verkennen of hierover – in het kader van periodieke regeringstoppen met onze buurlanden – in de toekomst nadere afspraken kunnen worden gemaakt in gemeenschappelijke regeringsverklaringen?

U geeft verder aan dat bij de omzetting van Europese richtlijnen in nationale wetten en regels over het algemeen wordt gekozen voor de implementatiewijze die de minste lasten oplegt aan de door de regeling geraakte burgers en bedrijven. Het lid van de OPNL-fractie merkt hierbij op dat de regering ook rekening dient te houden met de beleidsdoelen waar zij zich aan gecommitteerd heeft.

6. Deelt u de opvatting van de Rli dat bij de omzetting van EU-richtlijnen in nationale wetten en regels niet de ondergrenzen moeten worden opgezocht van hetgeen dat EU-rechtelijk (waarschijnlijk) nog net toelaatbaar is? Of weegt de wens voor een implementatiewijze die de minste lasten aan burgers en bedrijven oplegt zwaarder? Zo ja, wat betekent dit voor de naleving van deze beleidsdoelen? Zo nee, waarom niet?

De vaste commissie voor Infrastructuur en Waterstaat / Volkshuisvesting en Ruimtelijke Ordening ziet met belangstelling uit naar uw reactie en ontvangt deze graag binnen **vier weken** na dagtekening van deze brief.

Hoogachtend,

drs. E. Kemperman MBA

Voorzitter van de vaste commissie voor Infrastructuur en Waterstaat / Volkshuisvesting en Ruimtelijke Ordening

¹⁷ Kamerstukken I 2024/25, 33 118, GI, p. 6.